

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs III. Vtrum anima Christi in Verbo cognouerit infinita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

tur sumi proprie: eo quod ea proprie & simpliciter tantum entia sunt, quibus esse conuenit in aliqua temporis differentia: & ideo proprie scire dicitur omnia scilicet entia, qui scit vniuersa, quibus esse conuenit in aliqua temporis differentia: in secundo vero membro dicitur eadem vox largi sumi: quia quæ sunt in potentia tantum, nec proprie nec simpliciter entia sunt, sed quodammodo & secundum quid, scilicet in potentia Exprestit autem S. D. in textu differentiam hanc ad Christi dignitatem secundum intellectum eius humanum clarius indicandam. Ex hoc enim quod proprie & simpliciter loquendo dicimus Christum hominem scire omnia, magnam illi tribuimus dignitatem: vt hic etiam aduertit Caietanus.

Secundo Aduerte duo hic beatis omnibus communia ab expositores examinari. Primum est circa primam conclusionem D. Tho. & eius probationem: Disputant enim Cai. & Medina *super hoc art.* & alij quidam recentiores, an & quomodo quilibet beatus in Verbo videat spectantia ad statum suum? de qua difficultate multa diximus in 1. p. q. 12. a. 10. *Contr. Vnica:* SECUNDO est circa secundam conclusionem, & eius probationem. Disputat enim Suar. *disp. 36. sect. 2.* & Vasq. *disp. 50.* & alij, an beati videant, aut videre possint in Verbo ea omnia, quæ sunt in sola Dei potentia, de quo late scripsimus in allegata q. 12. a. 8. & *contr. 3.* & præcipuum veritatis fundamentum explicat hic breuiter Caiet.

Tertio lege, si placet, apud expositores tria de scientia Christi beata. Primum est veritas primæ conclusionis, præsertim quo ad eam partem, quæ animæ Christi tribuit scientiam futurorum: de qua differunt Med. & Suar. in commentario circa *responsionem ad primum D. Thom. Valentia puncto 2.* Vasq. *disp. 51.* & Aluarez *disp. 54.*

Secundum est, de veritate secundæ conclusionis: de qua disputant Suar. in allegata *disp. 36. sect. 2.* & Vasq. *disp. 50.* ubi negat Christum, & alios beatos videre creaturam aliquam in Verbo formaliter, quod esse falsum ostendimus in 1. p. q. 12. art. 8. *controu. 1.*

Tertium est sensus & veritas tertiæ conclusionis: de quibus agunt Medina *dubio 3.* & Aluarez in *expositione rextus.*

Quibus addendum occurrit per primam expositionem illorum verborum *Marci 13.* De die autem illo nemo scit neque Angeli in celo, neque filius, nisi pater Christum scilicet dici nescire diem iudicii, quia non facit scire, per hanc inquam expositionem quæ est apud S. Patres communissima, conuinci falsum esse dictum illud Suarezii in tertia dictorum verborum expositione, videlicet factas à Christo fuisse reuelationes aliquas de die iudicii: si namque dicitur nescire diem iudicii, quia non facit scire: igitur illum nunquam alicui reuelauit. Sed turpius errat Mald. asserens prædictam expositionem non esse admittendam: quia eadem ratione diceretur pater nescire diem iudicii, quia nobis non reuelauit: licet enim nobis diem illum pater siue Deus non reuelauerit, animæ tamen Christi reuelauit: & ideo scire dici potest ad reuelandum: Christus autem neque nobis, neque Angelis diem illum reuelauit: & ideo vere ac proprie nescire dicitur ad dicendum: vt etiam docet Abul. *Matth. 24. q. 206.* & Soto in 4. *dist. 43. q. 2. a. 2.* Cai. autem in commentario dicti cap. dubitat, an dies illa fuerit aliquibus Angelis superioribus reuelata: quæ dubitatio per dictam expositionem videtur excludi: reuelationes enim ad actiones Christi & mysteria redemptionis & glorificationis aut condemnationis hominum pertinentes

per Christum ad Angelos deriuantur: vt patet ex dictis *supra q. 8. a. 4.* ubi S. D. probat Christum esse caput Angelorum, & de *Ver. q. 29. a. 4.* præsertim ad 4 docet Angelos per Christum secundum humanitatem illuminari: quod idem asserit in *commentario Epist. ad Eph. cap. 1. lect. 8.* & probat autoritate Dion. *cap. 7. celestis Hierar. exponentis illud Isaia 63. Quis est iste, qui venit de Edom.* &c. de Angelis interrogantibus & Christo respondente.

Præterea aduertendum est, tertiam conclusionem intelligendam esse de cognitione distincta: alioquin nihil speciale diceret S. D. de visione animæ Christi, quo ad ea, quæ sunt in potentia naturali creaturæ: quilibet enim beatus visione sua beatifica, immo & Angelus cognitione sua naturali comprehendens omnia ad vniuersi perfectionem pertinentia cognoscit in communi, & indistincte effectus à rebus producibiles per earum potentias naturales: probatio autem D. Thom. supponit omnia, quæ sunt in potentia naturali cuiuslibet creaturæ, pertinere ad statum beatificum animæ Christi, si non formaliter & actualiter, saltem radicaliter & in potentia proxima. Ex quo fit consequens hæc omnia ab anima Christi distincte in Verbo videri: Itaque discursus D. Thom. non in sola fundatur comprehensione creaturarum in Verbo visarum, sed etiam in suppositione prædictæ: ex quo sequitur differentia inter animam Christi & alios beatos, quod naturale desiderium animæ Christi fertur non solum ad singulas rerum species, sed etiam ad vniuersa singularia sub speciebus comprehensa cognoscenda, siue ea sint actuali quandoque in rerum natura, siue sint in sola potentia rei creatæ: Hæc enim omnia pertinent ad statum animæ Christi beatificum: Caterorum vero tam Angelorum, quam hominum naturale desiderium non fertur ad ea omnia indiuidua distincte scienda, quæ sunt in potentia cuiuslibet creaturæ, quia hæc ad nullius eorum statum pertinent, sicut neque cognitio singularium secundum talem essendi modum pertinet ad perfectionem intellectus absolute loquendo. Et ex his patet quid censendum sit de ijs, quæ scribunt prædicti duo expositores circa sensum tertiæ conclusionis S. Thomæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima Christi in Verbo cognouerit infinita.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod anima Christi non possit cognoscere infinita in Verbo. Quod enim infinitum cognoscatur, repugnat diffinitioni infiniti, prout dicitur in 3. *Physic.* quod infinitum est, cuius quantitas accipientibus, semper est aliquid extra accipere. Impossibile autem est diffinitionem à diffinito separari: quia hoc esset contradietoria esse simul. Ergo impossibile est, quod anima Christi sciat infinita.

Præterea, Infinitorum scientia est infinita. Sed scientia anima Christi non potest esse infinita: est enim capacitas eius finita, cum sit creata. Non ergo anima Christi potest cognoscere infinita.

Præterea, Infinito non potest esse aliquid maius. Sed plura continentur in scientia diuina, absolute loquendo, quam in scientia anima Christi, vt dictum est. Ergo anima Christi non cognoscit infinita.

Sed contra. Anima Christi cognoscit totam suam potentiam, & omnia, quæ potest: Potest autem in emundationem infinitorum peccatorum: secundum illud prime Ioan. 2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non autem pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Ergo anima Christi cognoscit infinita.

Responsio.

Respondeo dicendum, quod scientia non est nisi entis, A
eo quod ens, & verum conuertuntur. Dupliciter autem di-
citur aliquid ens. Vno modo simpliciter, quod scilicet est
ens actu. alio modo secundum quid, quod scilicet est ens in
potentia. Et quia, vt dicitur in 9. Meta. vnumquodque
cognoscitur, secundum quod est actu, non autem, secun-
dum quod est in potentia: scientia primo, & principaliter
respicit ens actu, secundario autem respicit ens in poten-
tia: quod quidem non secundum seipsum cognoscibile est,
sed secundum quod cognoscitur illud, in cuius potentia ex-
istit. Quantum igitur ad primum modum scientia, ani-
ma Christi non sit infinita, quia non sunt infinita in a-
ctu, etiam si accipiantur omnia, quacunque sunt in actu,
secundum quodcumque tempus, eo quod status generatio-
nis, & corruptionis non durat in infinitum. Vnde est cer-
tus numerus, non solum eorum, que sunt abque genera-
tione, & corruptione: sed etiam generabilium, & corru-
ptibilium. Quantum vero ad alium modum sciendi, ani-
ma Christi in Verbo sit infinita: scit enim, vt dictum est,
omnia, que sunt in potentia creature. Vnde cum in poten-
tia creatura sint infinita, per hunc modum scit infinita,
quasi quadam scientia simplicis intelligentia, non autem
scientia visionis.

Ad primum ergo dicendum, quod infinitum (sicut in
prima parte dictum est) dupliciter dicitur. Vno modo se-
cundum rationem forme. Et sic dicitur infinitum negati-
ue, scilicet id, quod est forma, vel actus non limitatus per
materiam, vel subiectum, in quo recipiatur. Et huiusmo-
di infinitum, quantum est de se, est maxime cognoscibile
propter perfectionem actus, licet non sit comprehensibile à
potentia finita creature: sic enim dicitur Deus infinitus.
Et tale infinitum anima Christi cognoscit, licet non com-
prehendat. Alio modo dicitur infinitum secundum *ra-
tionem materie: quod quidem dicitur priuatiue, ex hoc
scilicet, quod non habet formam, quam natum est habe-
re: & per hunc modum dicitur infinitum in quantitate.
Tale autem infinitum ex sui ratione est ignotum: quia sci-
licet est quasi materia cum priuatione forme (vt dicitur in
3. Phys.). omnis autem cognitio est per formam, vel actum.
Sic ergo si huiusmodi infinitum cognosci debeat secundum
modum ipsius cogniti, impossibile est, quod cognoscatur:
est enim modus ipsius, vt accipitur pars eius post partem,
vt dicitur in 3. Phys. Et hoc modo verum est, quod eius quã-
ritatem accipientibus, scilicet parte accepta post partem,
semper est aliquid extra accipere. Sed sicut materialia pos-
sunt accipi ab intellectu immaterialiter, & multa vnite:
ita infinita possunt accipi ab intellectu non per modum in-
finiti, sed quasi finite: vt sic ea, que sunt in seipsis infini-
ta, sint in intellectu cognoscens finita. Et hoc modo ani-
ma Christi sit infinita: in quantum scilicet sit ea non dis-
currendo per singula, sed in aliquo vno, puta in aliqua
creatura in cuius potentia existunt infinita, & principaliter
in ipso Verbo.

Ad secundum dicendum, quod nihil prohibet aliquid
esse infinitum vno modo, quod est alio modo finitum: sic-
ut si imaginemur in quantitatib. superficiem, que sit se-
cundum longitudinem infinita, secundum latitudinem
autem finita. Sic igitur, si essent infiniti homines nume-
ro, haberent quidem infinitatem secundum aliquid, scili-
cet secundum multitudinem: secundum tamen essentia
rationem haberent finitatem, eo quod omnium essentia ef-
fet limitata sub ratione vnius speciei. Sed id, quod est sim-
pliciter infinitum secundum essentia rationem, est Deus: vt
in prima parte dictum est. Proprium autem obiectum in-
tellectus est quod quid est (vt dicitur in 3. de anima) ad
quod pertinet ratio speciei. Sic igitur anima Christi pro-
pter hoc, quod habet capacitatem finitam, id quod est sim-
pliciter infinitum secundum essentiam, scilicet Deum, at-
tingit quidem: sed non comprehendit, vt dictum est. Id au-
tem infinitum, quod in creaturis est in potentia, potest cõ-
prehendi ab anima Christi: quia comparatur ad ipsam se-
cundum essentia rationem: ex qua parte infinitatem non
habet. Nam etiam intellectus noster intelligit vniuersale,

puta naturam generis, vel speciei: quod quodammodo ha-
bet infinitatem, in quantum potest de infinitis predicari.

Ad tertium dicendum, quod id, quod est infinitum o-
mnibus modis, non potest esse nisi vnum. Vnde & Philoso-
phus dicit in primo de Cel. quod quia corpus est ad omnem
partem dimensionatum, impossibile est esse plura corpora
infinita. Si tamen aliquid esset infinitum vno modo tan-
tum, nihil prohiberet esse plura talia infinita: sicut si intel-
ligeremus plures lineas infinitas secundum longitudinem,
protractas in aliqua superficie finita secundum latitudinem.

Quia igitur infinitum non est substantia quadam, sed
accidit rebus, que dicuntur infinita (vt dicitur in 3. Phys.)
sicut infinitum multiplicatur secundum diuersa subiecta:
ita necesse est, quod proprietas infiniti multiplicetur: ita
quod conueniat vnicuique illorum, secundum illud subie-
ctum. Est autem quadam proprietas infiniti, quod in fini-
to non sit aliquid maius. Sic igitur si accipiamus vnam li-
neam infinitam, in illa non est aliquid maius infinito. Et
similiter, si accipiamus quancunque aliarum linearum
infinitarum, manifestum est, quod vnicuique earum
partes sunt infinita, oportet ergo, quod omnibus illis parti-
bus infinitis non sit aliquid maius in illa linea: tamen in a-
lia linea, & in tertia erunt plures partes etiam infinite
præter istas. Et hoc etiam videmus in numeris accidere: nã
species numerorum parium sunt infinita, & similiter spe-
cies numerorum imparium, & tamen, numeri pares &
impares sunt plures, quam pares. Sic igitur dicendum est,
quod infinito simpliciter quo ad omnia, simpliciter nihil
est maius: infinito autem secundum aliquid determinatũ,
non est maius in illo ordine: potest tamen accipi aliquid a-
liud maius extra illum ordinem. Per hunc igitur modum
infinita est in potentia creatura, & tamen plura sunt in
potentia Dei, quam in potentia creatura, & similiter ani-
ma Christi sit infinita scientia simplicis intelligentie, plu-
ra tamen sit Deus secundum hunc scientia modum.

Sensus quæstioni.

DE infinitis hic sermo est indistincte siue in-
differenter ad substantias & accidentia, vt
hic etiam aduertunt Caiet. & Med. & aperte satis
habetur in textu: quare non est audiendus Suarez.
in com. dicens articulum hunc de infinita multitu-
dine substantiarum esse intelligendum. Verbum
etiam cognouerit indistincte sumendum est ad eam
cognitionem, quæ simpliciter & proprie scientia
visionis est, & ad eam quæ modum habet scienti-
æ simplicis intelligentiæ, vt patet in textu.

Forma Textus.

PRÆMISSA distinctione respondetur quæstio
duabus conclusionibus.

Distinctio est. Dupliciter aliquid est cognoscibi-
le: Vno modo secundum seipsum: vt ens in actu:
alio modo non secundum se ipsum, sed secun-
dum quod cognoscitur illud in cuius potetia ex-
istit: Probatur hæc distinctio. Quia dupliciter ali-
quid dicitur ens: Vno modo simpliciter, quod
scilicet est ens in actu: Alio modo secundum quid,
quod scilicet est ens in potentia: ergo dupliciter
aliquid est cognoscibile &c. Antecedens patet:
consequentia vero probatur: primo quo ad parti-
culam illam dupliciter, quia scientia non est nisi en-
tis: ergo si dupliciter aliquid dicitur ens, dicitur
dupliciter aliquid cognoscibile. Probatur hoc
assumptum: quia ens & verum conuertuntur.
Deinde probatur consequentia quo ad membro-
rum distinctionem dupliciter. Primo à priori:
Quoniam, vt dicitur in 9. Metaph. rex. 20. vnum-
quodque est cognoscibile, secundum quod est in a-
ctu, non autem secundum quod est in potentia:
ergo si dupliciter aliquid dicitur ens &c. sequitur
etiam dupliciter aliquid esse cognoscibile scilicet
secundum seipsum, & in alterius potentia.

Secun-

Secundo probatur eadem consequentia à posteriori: quia scientia primo & principaliter respicit ens actum: quod quidem secundum seipsum est cognoscibile: secundario autem respicit ens in potentia: quod non secundum seipsum est cognoscibile, sed secundum quod cognoscitur illud, in cuius potentia existit.

PRIMA CONCL. est. *Quantum ad primum modum scientia, quo cognoscitur aliquid secundum seipsum, siue pro ut est in actu secundum se, anima Christi non sit infinita, etiam si accipiantur omnia, quacumque sunt actu secundum quodcumque tempus:* quia certus est numerus non solum eorum quæ sunt absque generatione & corruptione, sed etiam generabilium & corruptibilium: ergo. Antecedens probatur: quia status generationis & corruptionis non durat in infinitum.

SECUNDA CONCL. est. *Quantum ad alterum modum sciendi, quo cognoscitur aliquid in alterius potentia, anima Christi in Verbo sit infinita.* Probatur primo. Quia scit omnia, quæ sunt in potentia creaturæ: ergo scit infinita. Antecedens patet ex articulo præcedente: consequentia vero probatur: quia in potentia creaturæ sunt infinita: Deinde declaratur modus huius scientiæ dicendo illam induere modum scientiæ simplicis intelligentiæ, quam magis scientiæ visionis.

Expositio Textus.

Prima dubitatio.

TRES circa primam conclusionem solent hic ab expositoribus moueri dubitationes: PRIMA est, quam excitat hic Cai. & Ferrar. in primo contr. gen. c. 69. & alii expositores super hoc articulo, & ante omnes Capr. in 3. dist. 14. q. 2. & Bergomas in Aurea Tabula Dubio 477. & 1215. quæ ex duobus emergit dictis S. Thom. Primum est in art. præced. in resp. ad 2. ubi ait animam Christi scire omnia, quæ Deus in seipso cognoscit scientia visionis. Secundum est in 1. p. q. 14. a. 12. ubi docet Deum scientia visionis cognoscere infinita: ex quib. euidenter sequitur oppositum primæ conclusionis huius articuli negantis animam Christi cognoscere infinita actu existentia secundum quodcumque tempus. Cui difficultati communiter omnes respondent dicentes S. Tho. hic loqui de substantiis, quibus proprie conuenit generari, & quæ sunt entia completa & subsistentia: quæ sola dicuntur entia simpliciter: quibus addit Aluar. accidentia permanentia: alibi vero sermonem esse dicunt de omnibus simul entibus quandoque futuris: inter quæ recensentur etiam entia successiua, præsertim spiritualia: ut cogitationes & affectiones Angelorum & hominum, quæ multiplicabuntur in infinitum. Videndi sunt Cai. Med. & Aluar.

Secunda dubitatio. De veritate primæ conclusionis. Infinita si mul esse posse, non in propria duratione mensurata, sed in eternitate tantum.

Secunda dubitatio est de veritate eiusdem primæ conclusionis: an scilicet anima Christi scientia visionis, qua videntur ea quæ sunt actualiter existentia, videat infinita: quam difficultatem optime versat ac erudite definit Aluar. disp. 55. nos hic summam præcipua colligimus fundamenta veritatis, quibus omnia dilui poterunt aduersariorum argumenta.

Recolenda igitur sunt primo ea, quæ diximus in 1. par. q. 14. a. 13. in 3. contr. ubi ostendimus ex D. Tho. Capr. Cai. Ferrar. & aliis discipulis S. D. & ex Sanctis Patribus vniuersa illa, quibus esse conuenit in aliqua temporis differentia, præsentis scilicet aut præteriti vel futuri, vnicò nunc eternitatis indivisibili tanquam communi & excedente rerum omnium mensura contineri: ita ut tam præsentia quam præterita & futura secundum notitiam temporis aut cuiuscumque alterius durationis

mensuram sint actu secundum vnum & indivisibile nunc eternitatis præsentia: atque ideo tanquam præsentia videri possint non solum à Deo, sed etiam ab intellectu creato ad Dei visionem eternitate mensuram eleuato: iuxta modum tamen & mensuram luminis gloriæ & prout statui congruit beatitudinis singulorum: ita ut soli Christo, ad cuius statum omnes pertinent creaturæ, conueniat vniuersa videre tam præsentia quam præterita & futura: Cum autem futura cogitationes & affectiones Angelorum & hominum sint infinita, necesse est eas omnes esse præsentis eternitati, tam essentiali quàm participata, ac proinde etiam fieri potest, ut ab intellectu & cognitione eadem eternitate mensurata simul omnes absque vlla successione videantur. Ad cuius ampliore intelligentiam.

Secundo recolendum est illud, quod diximus in allegata Contr. nimirum ea quæ sunt in eternitate tantum, & non in mensura propria suæ durationis, non habere esse simpliciter, id est sine addito, sed secundum quid, id est cum hac addita conditione diminuentis, scilicet in eternitate. Ex qua differentia sequitur alia, videlicet implicare contradictionem esse simul actum in propria mensura durationis numerum infinitum rerum successiuarum aut permanentium: haberet enim ille numerus ultimam vnitatem, & esset in aliqua specie numeri: quoniam hæc est propria ratio numeri, & nullam haberet ultimam vnitatem, nec ad vnam aliquam esset speciem determinatus, eo quod esset infinitus secundum suum esse simpliciter illi conueniens in propria suæ durationis mensura: Esse autem simul actum numerum infinitum siue successiuum siue permanentem, non in propria durationis mensura, sed in eternitate, quæ est excellens & est communis omnium durationum & rerum durantium mensura, nullam implicat contradictionem: quia res in eternitate præcise sumpta non habent esse simpliciter, & multitudinè, quatenus est in eternitate, nulla debetur ultima vnitatis aut determinata species, eo quod in eternitate non habet esse simpliciter: sicut nec successiua, pro ut existunt in eternitate, successionem habent, sed simul actum sunt: Et quia maior est eternitatis latitudo, quam totius temporis quomodocumque sumpti simul accepti, puta continui, discreti &c. ideo tota temporis sic accepti latitudo, quamquam sit infinita, sub eternitatis infinita comprehenditur latitudine, & eadem ratione multitudo infinita rerum tam permanentium, quam successiuarum ab eadem ut excedente mensura comprehenditur eternitatis latitudine. Et sicut in infinita illa multitudine nulla vere est vnitatis ultima, qua multitudo illa determinetur ad speciem: ita nec ab vllò intellectu aut actu cognitionis eternitate mensurato videtur aut videri potest in infinita illa multitudine aliqua vnitatis ultima: sed Deus & anima Christi sic distincte singulas illius multitudinis intuetur unitates, ut nullam in eis videat esse postremam, ut cum Capr. declarauimus 1. p. q. 14. a. 12. Contr. vnicam.

Tertio sciendum est, propositionem omnem affirmatiuam de futuro reducibilem esse ad aliquam propositionem de præsentis siue de inesse, sed non eodem modo: Nam quædam est immediate reducibilis ad propositionem de præsentis, ut hæc *Antichristus erit*, si vera esse debet, reducenda est ad hanc de præsentis: *Antichristus est*: quæ pro tempore generationis & durationis Antichristi, certam habitura est veritatem: Quædam autem non immediate, sed mediate tantum est reducibilis ad alteram de præsentis: quales sunt omnes illæ propositiones.

positiones, in quibus verbum est numeri pluralis: sicut hæc infinitæ cogitationes, aut affectiones sunt, non est immediate reducibilis ad hanc: infinitæ cogitationes, aut affectiones sunt: primo, quia nullum potest esse tempus præsens, in quo verum sit esse simul actum cogitationes aut affectiones infinitas. Secundo, quia verbum erunt idem pollet, quod erit & erit: Est igitur illa propositio infinitæ cogitationes erunt in suas singulares de futuro resoluenda dicendo: hæc cogitatio erit, illa cogitatio erit, & sic de singulis: Deinde quælibet singularis de futuro reducenda est ad suam singularem de præsentis: puta hæc cogitatio est, pro illo scilicet tempore, quo verum erit dicere hæc cogitatio est, &c.

Quarto notandum est ex Caiet. Medina & Aluar. super hoc art. modum cognitionis, præsertim excellentis, qualis est visio beatifica, esse diuersum immo & oppositum modo, quo res producuntur in esse & in propria durationis mensura. Nam in excellenti cognitione plura simul adunantur ad vnam speciem simul ea distincte repræsentantem: ut patet de speciebus intelligibilibus Angelorum: quod multo magis conuenit essentia diuinæ per lumen gloriæ beatorum intellectui copulatæ. In rerum autem productione res prius in causa simul existentes, & vnum in ea tantum esse habentes in plura esse distincta realiter & singulis propria distinguuntur: quo fit ut, licet impossibile sit infinita simul actum produci aut existere, possint tamen infinita vna simul specie repræsentari, & vno cognitionis actu comprehendere.

Quinto Videnda sunt ea, quæ diximus in 1. p. q. 14. a. 12. de modo, quo Deus infinita cognoscit, & de modo loquendi per propositiones.

Sexto Notanda est doctrina Cai. circa responsonem ad secundum argumentum D. Tho. ubi docet visionem animæ Christi habere perfectionem altioris ordinis, secundum quam non solum æquiualeat, sed etiam excedit infinitas cognitiones terminabiles ad infinita, & tamen eam non esse simpliciter infinitam: quod idem affirmat 1. p. q. 12. a. 10. & ante eum significauerat Capreol. in 3. dist. 14. q. 2. a. 3. & eandem doctrinam sequitur Medina super hoc art. Sed obseruandum est, visionem animæ Christi ad duo cognitionū genera posse comparari: Primum est cognitio ordinis naturalis, quæ ad res secundum proprias earum naturas, aut etiam existencias immediate terminatur: & huius comparatione certum est non solum visionem animæ Christi, sed etiam visiones omnium beatorum esse longe altioris ordinis: & ideo quamlibet beatificam visionem æquiualeat infinitis numero & specie cognitionibus sub ordine naturali cōprehensibilibus: ac proinde posse vnam numero beatam visionem ex sua finita perfectione ad infinita singularia vel etiam species terminari: quæ non nisi per infinitas cognitiones naturalis ordinis possent attingi. Nec tamen id omni conuenit visioni beatificæ: quia id nō omni congruit statui beatorum. Alterum genus cognitionis cui comparari potest visio animæ Christi, est visio cæterorum ordinum beatorum: huius enim comparatione visio animæ Christi est altioris ordinis eo modo, quo gratia Christi capitalis, atque adeo gloria dicitur esse altioris ordinis, quā gratia & gloria cæterorum. Sed quomodo ex hoc superioritatis modo sequatur vnam visionem animæ Christi æquiualeat infinitis aliorum beatorum visionibus, nō plane video: quia perfectio visionis animæ Christi non est alterius ordinis essentialiter à perfectione essentiali visionis aliorum beatorum, sed quo ad modum tantum: sicut etiam de gratia capitali supra dictum est. Vtramque tamen com-

parationem attingit Cai. primam quidem in hoc art. secundam autem in prima parte loco notato, quam etiam tuetur Medina.

Septimo Considerandum est plura obiecta numero finita aut infinita dupliciter cognosci posse: Vno modo in seipsis: & hoc modo cognitio quæ ad plura terminatur obiecta perfectior est, cæteris paribus, ea quæ ad pauciora terminatur: dico autem cæteris paribus, propter intensiorem attentionis, quæ (naturaliter loquendo) quando terminatur ad plura, minor est respectu singulorum, quam sit quando terminatur ad pauciora. Alio modo cognosci possunt illa plura non in seipsis immediate, sed in aliquo obiecto primario prius cognito, in quo virtualiter & repræsentatiue contineantur: & hoc modo verum non est, quo plura, etiam si sint infinita vnius ordinis, cognoscuntur eo cognitionem esse perfectiorem: Quia cognitionis perfectio non ex obiecto secundario sed ex primario tantum attenditur: ita ut iuxta modum cognitionis obiecti primarii sit modus perfectionis in cognitione. Et quia per cognitionem obiecti primarii finitam videri possunt obiecta secundaria infinita vnius ordinis, aut etiam plurius, licet non omnium ordinum: ideo ex visione cognitionum & affectionum infinitarum non recte inferitur infinitas simpliciter in ipsa visione, ut scite Cai. aduertit 1. p. q. 12. a. 10. ubi distinctionem prædictam significans ait: Videre finita, aut infinita in Deo non specificat, aut per se modificat, seu quantificat visionem Dei: sed eius causa scilicet perfectus, aut imperfectus videre Deum: Nec valet: videt adeo perfecte, ut videat infinita: ergo videt infinite: quia visio infinita vnius ordinis restant infinita alterius ordinis, & visio illis restant alia.

Vltimo Notandum est, cum dicimus Deum aut animam Christi videre vno actu infinita dupliciter intelligi posse: Vno modo de infinitis syncategorematicæ: Alio modo de infinitis categorematicæ: & utroque modo in bono sensu admitte potest Deum & animam Christi videre infinita. Ad cuius euidentiam, supposita dictorum terminorum cognitione, aduertendum est distinctiones illas categorematicæ & syncategorematicæ significare duos modos oppositos, scilicet simultaneus & successiōis partis post partem: Qui modi possunt se tenere vel ex parte rei cognitæ: puta multitudinis infinitæ cognitionum aut affectionum: & ita cum dico multitudinem cognitionum esse infinitam categorematicæ, significo talem multitudinem esse simul actu secundum se totam: cum autem dico eandem multitudinem esse infinitam syncategorematicæ, significo eam non esse actu secundum omnes suas partes, sed illi fiendam esse aut fieri posse additionem vsque in infinitum & absque vllō termino. Sed rursus hi duo modi infinitatis dupliciter intelligi possunt se tenere ex parte rei: Vno modo, prout res illa, quæ dicitur infinita, consideratur ut existens in mensura propria, puta in mensura temporis continui vel discreti: & ita verum est esse non posse multitudinem infinitam categorematicæ, ut probat Sanct. Doct. in 1. quasi. 7. art. 4. quamuis esse possit & vere sit in rebus multitudo infinita syncategorematicæ: multiplicabuntur enim absque termino cogitationes & affectiones hominum: quamuis illæ semper finitæ sint, quæ sunt actu simul. Alio modo potest intelligi prædictos duos modos se tenere ex parte rei, prout est in mensura æternitatis: & ita certum est esse simul actu multitudinem infinitam cognitionum & affectionum præciso quocunque cognitionis actu, ut ante diximus. Possunt præterea duo

Ex quo patet
sanda sit
perfectio co-
gnitionis.

Infinita do-
plicitur sum-
pta, videri
posse.

prædicti modi se tenere ex parte cognoscentis si-
ue cognitionis, & ita certum est quemlibet intel-
lectum creatum posse cognoscere syncategorema-
tice multitudinem infinitam: quia potest talis
multitudinis partem post partem usque in infinitum
cognoscere: certum est etiam illum intellectu-
tum creatum, cuius species potest simul actu in-
finita representare, posse simul ea vno cognitio-
nis actu cognoscere: ut patet de speciebus Ange-
lorum representantibus actu simul infinitas spe-
cies numerorum & figurarum: & multo magis id
potest essentia Dei non respectu solum intellectus
diuini, sed respectu etiam alicuius intellectus crea-
ti & præsertim animæ Christi. Cum ergo quaeri-
tur: An Deus vel anima Christi videat infinita ca-
thegorematice vel syncategorematice respon-
dendum est cum distinctione: Nam si dictio illa
cathegorematice dicat modum se tenentem ex par-
te rei, prout est in propria suæ durationis mensu-
ra, nullus intellectus potest infinita cognoscere:
quia implicat esse in rebus creatis aliquid infinitum
cathegorematice: si vero dicat modum se te-
nentem ex parte rei prout est in æternitate, aut
modum se tenentem ex parte cognitionis, dicen-
dum est Deum & animam Christi Domini cogno-
scere infinita cathegorematice, non autem syncate-
gorematice: quia nec in æternitate, nec in actu
diuinæ cognitionis aut visionis beatificæ ulla suc-
cessio est, sed omnia simul actu sunt.

TERTIA DVBITATIO est de modo, quo ani-
ma Christi visione beatifica certo cognoscit futu-
ra contingentia, præsertim libera: cui satisfacit o-
ptime Didacus Aluar. d. sp. 55. in solutione 2. confirm.
pro 6. suo argum.

VLTIMA DVBITATIO est: An scientia animæ
Christi in ratione scientiæ sit infinita simpliciter: cui
breuiter respondet Medina 6. sua conclusio: sed
late ac erudite versat ac definit eam Aluarez di-
sputat. 56.

ARTICVLVS IV.

Vtrum anima Christi videat Verbum, siue diui-
nam essentiam clarius qualibet alia
creatura.

Sup. q. 9. a. 2.
co. & infra
q. 11. art. 5.
ad 1.

q. 12. ar. 1.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod anima
Christi non perfectius videat Verbum, quam quali-
bet alia creatura. Perfectio enim cognitionis est secundum
medium cognoscendi: sicut perfectior est cognitio, quæ ha-
betur per medium syllogismi demonstratiui, quam quæ
habetur per medium syllogismi dialectici. Sed omnes Beati
vident Verbum immediate per ipsam diuinam ess. nra, ut
in Prima parte dictum est. Ergo anima Christi non
perfectius videt Verbum, quam qualibet alia creatura.
Præterea: Perfectio visionis non excedit potentiam vi-
suum. Sed potentia rationalis animæ, qualis est anima
Christi, est infra potentiam intellectiuam Angeli: ut patet
per Dionys. 4. ca. Cælest. Hier. Ergo anima Christi non per-
fectius videt Verbum, quam Angeli.

Præterea: Deus in infinitum perfectius videt Verbum
suum, quam anima. Sunt ergo infiniti gradus medijs possi-
biles inter modum, quo Deus videt Verbum suum, & in-
ter modum, quo anima Christi videt ipsum. Ergo non est
asserendum, quod anima Christi perfectius videat Ver-
bum, vel essentiam diuinam, quam qualibet alia crea-
tura.

Sed contra est, quod Apost. dicit ad Ephes. 1. quod Deus
constituit Christum ad dexteram suam in cælestibus supra
omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & do-
minationem, & omne nomen, quod nominatur, non so-
lum in hoc seculo, sed etiam in futuro. Sed in illa cælesti glo-
ria tanto aliquis est superior, quanto perfectius cognoscit

Deum. Ergo anima Christi perfectius videt Deum, quam
quævis alia creatura.

Respondeo dicendum, quod visio diuinæ essentiae conue-
nit omnibus Beatis, secundum participationem luminis
deriuati in eos à fonte Verbi Dei: secundum illud Eccl. 1.
Fons sapientiæ, Verbum Dei in excelsis. Hinc autem Verbo
Dei propinquius coniungitur anima Christi, quæ est vnita
Verbo in persona, quam quævis alia creatura. Et ideo ple-
nius recipit influentiam luminis, in quo Deus videtur ab
ipso Verbo, quam quæcunque alia creatura. Et ideo præ
ceteris creaturis perfectius videt ipsam primam veritatem,
quæ est Dei essentia. Unde dicitur Ioan. 1. Vidimus glo-
riam eius, quasi vnguenti à Patre, plenum non solum
gratiæ, sed etiam veritatis.

Ad primum ergo dicendum, quod perfectio cognitionis,
quantum est ex parte cogniti, attenditur secundum ma-
dum: sed quantum est ex parte cognoscentis, attenditur se-
cundum potentiam, vel habitum. Et inde est, quod etiam
inter homines per vnum medium, vnus perfectius cognoscit
aliquam conclusionem, quam alius. Et per hunc modum,
anima Christi, quæ abundantiori repletur lumine, perfe-
ctius cognoscit diuinam essentiam, quam alij Beati: licet
omnes ipsam Dei essentiam videant per seipsam.

Ad secundum dicendum, quod visio diuinæ essentiae ex-
cedit naturalem potentiam cuiuslibet creature: ut in Pri-
ma parte dictum est. Et ideo gradus in ipso attenditur ma-
gis secundum ordinem gratiæ, in quo Christus est excellen-
tissimus, quam secundum ordinem naturæ, secundum quem
natura Angelica præfertur humane.

Ad tertium dicendum, quod sicut supra dictum est de q. 7. ar. 11.
gratiæ, quod non potest esse maior gratia, quam gratia
Christi, per respectum ad vnionem Verbi: idem etiam di-
cendum est de perfectione diuinæ visionis, licet absolute
considerando, possit esse aliquis gradus altior, sublimiorque
secundum infinitatem diuinæ potentie.

Sensus quaesiti.

DICTIONEM illam clarius, quæ præcipua est in
hoc quaesito, declarat S. D. in corpore, & ad 1.
dicendo maiorem visionis claritatem attendi pe-
nes maiorem luminis influentiam.

Forma Textus.

CONCL. est: Anima Christi præ ceteris creaturis
perfectius videt ipsam primam veritatem, quæ est Dei
essentia. Probatur: quia visio diuinæ essentiae cõ-
uenit omnib. beatis secundum participationem
luminis deriuati in eos à fonte Verbi Dei: sed ani-
ma Christi plenius recipit influentiam diuinæ lu-
minis, in quo Deus videtur, ab ipso Verbo, quam
quæcunque alia creatura: ergo præ ceteris crea-
turis perfectius videt &c. Maior probatur ex illo
Eccl. 1. Fons sapientiæ Verbum Dei in excelsis: Minor au-
tem probatur: quia anima Christi propinquius
coniungitur Verbo, quam qualibet alia creatu-
ra: ergo plenius recipit &c. Antecedens proba-
tur: quia anima Christi est vnita Verbo in perso-
na: ergo.

Expositio Textus.

IRCA responsiones ad secundum & tertium ar-
gumentum S. Tho. docet Cai. pari existente lu-
mine gloriæ in homine, & Angelo perfectius
Angelum videre Deum, quam videat homo: &
ideo (inquit) si ad æquale lumen gloriæ Angelus
assumeretur à Verbo Dei in vnitatem personæ,
Angelus ille perfectius videret Deum, quam ani-
ma Christi &c. quam doctrinam acriter reprehē-
dunt Med. & Suar. super hoc art. & alij discipuli D.
Th. 1. p. q. 12. a. 6. Sed nos ibi sensum exposuimus
Caiet. & aliorum obiectionis satisfecimus: quem di-
cendi modum approbat, & sequitur Aluar.

lib. 3. de diuinis auxilijs, disp. 63. &
super hoc artic.

QVÆ-